

การสัมมนาทางวิชาการ

เรื่อง “เช็คความพร้อม” รับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี

สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ร่วมกับสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ชุดที่ ๑๕ จัดการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “เช็คความพร้อม” รับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาประกอบด้วย กรรมการสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ชุดที่ ๑๕ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนสภา/สมาคมวิชาชีพ ๗ สาขาวิชาชีพ ผู้แทนนายจ้าง ผู้แทนลูกจ้าง สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้บริหารและข้าราชการกระทรวงแรงงาน รวม ๑๖๐ คน โดยนายสมเกียรติ ฉายะศรีวงศ์ ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา นางอำมร เชาวลิขิต ที่ปรึกษาวิชาการแรงงาน ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักเศรษฐกิจการแรงงาน เป็นผู้กล่าวรายงาน

การสัมมนาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

การบรรยายพิเศษเรื่อง “นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ๗ สาขาวิชาชีพ/สาขาวิชาชีพอื่นๆ” โดย นางสาวบรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ ผู้อำนวยการสำนักการค่าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และการอภิปรายเป็นคณะเรื่อง “เจาะ ๗ สาขาวิชาชีพ ใครควรใส่ใจ” โดย นายแพทย์ธนาธิป ศุภประดิษฐ์ ผู้ช่วยเลขาธิการแพทยสภา นายดวงฤทธิ์ บุนนาค ประธานคณะกรรมการด้านต่างประเทศ สภาสถาปนิก นางนิตยา จันทร์เรือง มหาผล เลขาธิการสภาวิศวกร ดร.สุนีย์ จุโรสินธุ์ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารนโยบายเปิดเสรีอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นายธวัชชัย เลขสัมฤทธิ์ หัวหน้าฝ่ายพิจารณาระบบนำเข้าคนต่างด้าว กรมการจัดหางาน และ ม.ล.ปทุมทริภ สมิติ รองอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ดำเนินการอภิปรายโดย นายกิริศักดิ์ จันทจรส์วัฒน์ ประธานสภาที่ปรึกษาฯ ชุดที่ ๑๕

ผลการสัมมนา สรุปได้ ดังนี้

“นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ๗ สาขาวิชาชีพ/สาขาวิชาชีพอื่นๆ” การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เรื่องแรกที่มีการพูดถึงคือเรื่องสินค้า และเรื่องบริการ ซึ่งธุรกิจบริการในอาเซียนจะมี ๔ สาขาที่เปิดก่อน ได้แก่ การท่องเที่ยว สุขภาพ การเงิน และเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องที่สามคือเรื่องการลงทุน ในสาขาการเกษตร ประมง เหมือนแร่ ป่าไม้ และภาคการผลิต

อาเซียนจะมีประชากรรวม ๖๐๐ ล้านคน ซึ่งมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายทั้งคนและวิชาชีพมากขึ้น ตลาดแรงงานกว้างขึ้น คนที่เข้าสู่ตลาดแรงงานจะมีคู่แข่งมากขึ้นทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ มาตรฐานความแตกต่างและกฎระเบียบของแต่ละประเทศจะเข้าใกล้กันมากขึ้น รวมทั้งมาตรฐานแรงงานและการจ้างงาน แต่ก็ยังมีจุดอ่อนในเรื่องกฎระเบียบ สาธารณูปโภค ความสามารถของผู้ประกอบการ และแรงงาน รวมทั้งนวัตกรรมของไทยยังไม่สามารถนำไปต่อยอดทางธุรกิจได้ ปัจจุบันไทยมีมาตรฐานอาชีพ แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับอาเซียนได้ ดังนั้น ในอนาคตควรเป็นมาตรฐานนานาชาติ

อาเซียนประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือ เสถียรภาพและความมั่นคง เสถียรเศรษฐกิจ และเสถียรสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละเสามีผู้รับผิดชอบจำนวนมาก การเจรจาจะมีการทบทวนทุก ๓ หรือ ๕ ปี แล้วแต่ข้อกำหนดที่ผูกพันไว้ การเคลื่อนย้ายบุคลากรเสรี มีการพูดถึงประเภทของบุคลากรที่จะให้บริการ พูดถึงการทำ MRA การยอมรับเรื่องคุณสมบัติ การขอใบอนุญาตทำงาน และขั้นตอนการอำนวยความสะดวก ยกเว้นเรื่องการตรวจคนเข้าเมืองเพราะเป็นเรื่องความมั่นคงของประเทศที่อาจแยกออกจากการเจรจา หากแรงงานไทยไม่มีการพัฒนา

ทักษะฝีมือให้สูงกว่าในปัจจุบัน คงต้องประสบกับปัญหาคู่แข่งอย่างแน่นอน ในอนาคตจะมีอาชีพอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องยกระดับฝีมือเพื่อให้แข่งขันกับต่างประเทศได้ ต้องมีการวางแผนว่าแรงงานที่พัฒนาทักษะฝีมือจะผลิตเพื่อใช้ในประเทศหรือเพื่อส่งออกไปทำงานประเทศอื่น เพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ และต้องมีการเรียนทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของเพื่อนบ้าน เพื่อใช้ในการสื่อสารที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน

การอภิปรายเป็นคณะ เรื่อง “เจาะ ๗ สาขาวิชาชีพ ใครควรใส่ใจ” ประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับ “การดำเนินงาน/เตรียมความพร้อมของ ๗ สาขาวิชาชีพ”

สาขาแพทย์ สรุปได้ว่า ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพแพทย์ของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Medical Practitioners) ที่มีการลงนามไปแล้วในระดับรัฐบาล แต่ในระดับสภาวิชาชีพ แพทย์สภายังไม่ได้ลงนามร่วมในข้อตกลงดังกล่าว และจากประสบการณ์ของประเทศในกลุ่ม EU ซึ่งได้ดำเนินการมา ๒๐ ปีแล้ว ในระดับ professional แพทย์แทบไม่มีการเคลื่อนย้ายในประเทศกลุ่ม EU ซึ่งในส่วนของอาเซียนหากจะมีการไหลออกของแพทย์คงไหลไปที่เดียวคือ สิงคโปร์ ส่วนการจะเคลื่อนย้ายมาที่ไทย เงื่อนไขอันดับแรกคือจะต้องสอบ licenses เป็นภาษาไทย และต้องมีมาตรฐานตามที่ไทยกำหนด

สาขาสถาปนิก สรุปได้ว่า ในกรอบอาเซียนสถาปนิกได้ทำ MRA : Mutual Recognition Arrangement ได้จัดตั้งสภาสถาปนิกอาเซียน (AAC : ASEAN Architect Council) มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ (MC : Monitoring Committee) เป็นคณะกรรมการกำกับท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลการขึ้นทะเบียน มีการจัดทำกรขึ้นทะเบียนสถาปนิกอาเซียน ต้องมีเรื่องของ education เรื่องของ license ท้องถิ่น มีประสบการณ์ มีการปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ไม่ทำผิดมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ สิ่งที่สภาสถาปนิกกังวลคือเรื่องแรงงานย้ายถิ่นเข้าในลักษณะ individual ดังนั้น จึงมีการจำกัดให้ผู้ที่เข้ามาต้องเป็นภาคีพิเศษ และให้สอบภาษาไทย เพราะถ้าเข้ามาแล้วอ่านกฎหมายไทยไม่ออกก็ไม่สามารถออกแบบได้ ต้องมีสถาปนิกท้องถิ่นช่วย จึงจะสามารถทำงานได้ ในกลุ่มของ ASEAN Architect framework มีกรอบความร่วมมือ และมีข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติวิชาชีพ ใช้หลักการเหมือนสถาปนิกโลก สร้างกระบวนการในการทำงานร่วมกัน มีการเชื่อมโยงในเรื่องของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ร่างระเบียบว่าด้วยการขึ้นทะเบียนสถาปนิกอาเซียน

สาขาวิศวกร สรุปได้ว่า สภาวิศวกรตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒ คนไทยเท่านั้นที่ถือใบอนุญาตเป็นสมาชิกสามัญได้ และสามารถเปลี่ยนระดับการเป็นสมาชิกได้ตลอดเวลา ส่วนคนต่างชาติจะเป็นสมาชิกวิสามัญเท่านั้นซึ่งไม่สามารถลงเลือกตั้ง และออกเสียงได้ สำหรับใบอนุญาตมีใบอนุญาตในระดับของวิศวกรฝึกใหม่ กับวิศวกรระดับสูงซึ่งเป็นผู้ที่สามารถประกอบวิชาชีพได้โดยเสรี มีวิศวกรที่อยู่ในกรอบของ MRA เป็นจำนวนมาก และ MRA ก็จะมีรวมถึงวิศวกรสำรวจ วิศวกรโยธา และในส่วนของกระทรวงแรงงานตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๘๑ (พ.ว.๒๘๑) วิศวกรโยธาเป็นวิชาชีพที่ควบคุม สงวนไว้สำหรับคนไทย แต่กระทรวงพาณิชย์ได้มีการยกเลิก พ.ว.๒๘๑ ไปแล้ว และมีบัญชีสาม ซึ่งนำกิจการบริการทางวิศวกรรมไปอยู่ในนั้น ดังนั้น ถ้าจะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายเสรีก็ควรเปิดที่ละน้อย และเปิดเฉพาะสาขาที่ชำนาญ โดยพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ยกเว้นเฉพาะคนที่ลงทุนเป็นจำนวนมากให้เข้ามาทำโครงสร้างพื้นฐานทางด้านธุรกิจคมนาคม ประเด็นนี้ควรดูพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ของกระทรวงแรงงานประกอบด้วย รวมทั้งควรพิจารณาว่า พ.ว.๒๘๑ จะยังคงอยู่หรือไม่ ถ้ายังอยู่ก็ต้องเจรจา ได้เตรียมการปรับระดับจากผู้ถือใบอนุญาตระดับต่ำ (Trainee) ขึ้นมาเป็นสมาชิกระดับสามัญ และร่างข้อกำหนดวิศวกรอาเซียน

การอภิปรายเกี่ยวกับ “การเตรียมความพร้อมรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ๗ สาขาวิชาชีพ/สาขาวิชาชีพอื่น ในด้านภาษาและด้านอื่นๆ”

โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สรุปได้ว่า กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการทำงานร่วมกันของอาเซียน ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาของประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องเตรียมพร้อม และควรมีการวางแผนกำลังคนอย่างเป็นระบบ โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการต่างประเทศ ได้ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนำเสนอคณะรัฐมนตรี สาระสำคัญคือการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย โดยจ้างครูสอนภาษาอังกฤษจากต่างประเทศ และขณะเดียวกันก็พัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษของเราด้วย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาทิ การจัดทำข้อตกลงการยอมรับคุณวุฒิทางการศึกษาร่วมกัน การแลกเปลี่ยนนักศึกษาในโครงการ Student Mobility and Credit Transfers Program : MIT ร่วมกันระหว่างประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย โครงการเปิดโลกทัศน์นักศึกษาเพื่อความเป็นสากล (Student Explorer for Global Awareness : SEGA) และการประชุมผู้บริหารระดับสูงด้านอุดมศึกษา (Retreat Meeting) กับประเทศในอาเซียน

โดยกรมการจัดหางาน สรุปได้ว่า กรมการจัดหางานได้มีการเตรียมความพร้อมในการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี โดยพิจารณากฎหมายที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงแรงงาน ได้แก่ พ.ร.บ. จัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และ พ.ร.บ. เงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยทบทวนแก้ไขให้สอดคล้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี จะสร้างกลไกการดำเนินการอย่างไร เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่แรงงานที่จะเข้ามา โดยมองถึงการปฏิบัติต่อกันของประเทศเพื่อนบ้านด้วย ได้ร่วมมือกับสภาวิชาชีพต่างๆ ในการออกกฎหมายลูกของ พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าวฯ มีการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับคุณสมบัติของ ๗ สาขาวิชาชีพว่าต้องผ่านการรับรองจากสภาวิชาชีพแต่ละสภา โดยให้ใช้ใบอนุญาตประกอบอาชีพของสภาวิชาชีพเป็นเอกสารประกอบการพิจารณาขอใบอนุญาตทำงาน สำหรับการส่งเสริมการลงทุนก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายการส่งเสริมการลงทุนและการนิคมอุตสาหกรรม และปัจจุบันได้มีการร่างกฎกระทรวงกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องมีใบอนุญาตจากสาขาอาชีพต่างๆ มาใช้ในการประกอบการขอใบอนุญาตทำงานด้วย

โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สรุปได้ว่า กระทรวงแรงงานมีมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรม สมาคมวิชาชีพต่างๆ ในการพัฒนามาตรฐาน โดยปัจจุบันกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้กำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานประมาณ ๑๙๐ สาขา พร้อมทดสอบประมาณ ๑๓๐ สาขา สามารถนำมาใช้ในการจ่ายค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วจำนวน ๒๒ สาขา ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ ๑๑ สาขาแรกในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ในเรื่องของอาชีพต่างๆ ที่เป็นช่างฝีมือ กระทรวงแรงงานอยู่ระหว่างการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติม โดยจะกำหนด License ของอาชีพที่เป็นอันตราย เช่น ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคต่างๆ เช่นเดียวกับในต่างประเทศ เพื่อที่จะทำให้การทำงานมีความปลอดภัย และคนต่างชาติที่เข้ามาทำงานก็ต้องผ่านระบบนี้เช่นเดียวกัน ขณะนี้กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพทางด้านไอที และมีการทดสอบความสามารถด้านไอทีให้กับผู้จบการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคนในการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนสำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบก่อน คือภาคบริการที่ครอบคลุมไปถึงการค้า การลงทุนและภาคบริการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้รับผลกระทบใน ๓ เรื่องใหญ่ คือ เรื่องภาษา เรื่องไอที และความสามารถในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พัฒนาคคนให้มี Multi skilled การจัดทำมาตรฐานในแต่ละสาขาอาชีพ และพัฒนาให้เข้าสู่มาตรฐาน

สรุปผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนา

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และสถานที่จัดสัมมนา ระยะเวลาการสัมมนาอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจต่อการบรรยาย/อภิปรายของวิทยากรอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะต่อการสัมมนา เช่น ควรมีการประสานความร่วมมือเชิงรุกกับองค์กรวิชาชีพต่างๆ ควรมีการนำเสนอทั้งปัญหาและทางออกเพื่อให้รับทราบไปพร้อมๆกัน ควรเน้นทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติด้วย ควรมีการแบ่งกลุ่มระดมสมองทำ Road map ควรผลักดันให้เป็นนโยบาย/วาระแห่งชาติเพื่อเตรียมเข้าสู่ AEC ควรลงลึกในรายละเอียด MRA และผลกระทบจาก FTA

ข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการสัมมนาครั้งต่อไป เช่น ควรมีการสัมมนาหัวข้อ “เช็คความพร้อม” เช่นนี้ต่อไปเป็นระยะๆ การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี ขบวนการแรงงานจะตั้งรับอย่างไร เช็คความพร้อมหน่วยงานภาครัฐ (โดยเฉพาะกระทรวงแรงงาน) รับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี/ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

